

ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM

2014-11-18

ASYSTENT REKTORA

Wiszowate 401 001 12

Łomża, 17.10.2014

Zarządzenie Nr 14/2014

Rektora

Wyższej Szkoły Zawodowej Ochrony Zdrowia TWP w Łomży

z dnia 17 października 2014 r.

w sprawie zasad konstruowania programów kształcenia

zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego obowiązującymi dla programów kształcenia oraz kompletowania dokumentacji dla programów kształcenia

Na podstawie § 23 ust. 4 pkt. 7 Statutu Wyższej Szkoły Zawodowej Ochrony Zdrowia TWP w Łomży, zarządzam, co następuje:

§ 1

1. Wprowadzam zasady konstruowania programów kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego obowiązującymi dla programów kształcenia.

2. Zarządzenie określa w szczególności:

- a) zasady opracowywania efektów kształcenia dla kierunków studiów oraz przedkładania ich do zatwierdzenia Senatowi WSOZ;
- b) zasady opracowywania w oparciu o zatwierdzone efekty kształcenia programów kształcenia zawierających programy studiów

3. Wymienione w ust. 1 zasady stanowią załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania

Rektor

Prof. dr hab. Andrzej Wincenciak

**Zasady konstruowania programów kształcenia
zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego
obowiązującymi dla programów kształcenia
oraz kompletowania dokumentacji dla programów w Wyższej Szkole Zawodowej Ochrony
Zdrowia w Łomży**

PODSTAWY PRAWNE

1. Programy kształcenia muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami, w szczególności z:

- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1198).
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. poz.1370).
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 14 września 2011r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta (Dz. U. Nr 201, poz. 1187).
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie podstawowych kryteriów i zakresu oceny programowej oraz oceny instytucjonalnej (Dz. U. poz. 1356).
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 2 listopada 2011 w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji, w tym efektów kształcenia dla obszarów kształcenia (Dz. U. Nr 253, poz. 1520).
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz.U. Nr 179, poz. 1065).
- Uchwała Nr 2/2012 Senatu Wyższej Szkoły Zawodowej Ochrony Zdrowia Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Łomży z dnia 24 maja 2012 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia oraz szczegółowych wzorów dokumentacji programów kształcenia na studiach wyższych w Wyższej Szkole Zawodowej Ochrony Zdrowia Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Łomży.

Programy kształcenia na studiach wyższych pozostają w związku z misją i strategią WSOZ oraz uwzględniają sposób wykorzystania wniosków z ocen nauczycieli, wyniki monitorowania kariery zawodowej absolwentów oraz wyniki przeprowadzonej analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.

I. DEFINICJE

Użyte w niniejszej uchwale określenia oznaczają:

- 1) forma studiów - studia stacjonarne i studia niestacjonarne

- 2) studia stacjonarne - formę studiów wyższych, w której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów
- 3) studia niestacjonarne - formę studiów wyższych, w której programie kształcenia na określonym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia liczba godzin zajęć dydaktycznych jest nie mniejsza niż 60% minimalnej ogólnej liczby zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych, prowadzonych na tym samym kierunku, poziomie i profilu kształcenia
- 4) kierunek studiów - wyodrębnioną część jednego lub kilku obszarów kształcenia, realizowaną w uczelni w sposób określony przez program kształcenia,
- 5) obszar kształcenia - zasób wiedzy i umiejętności z jednego z obszarów wiedzy, wskazanych w przepisach określających obszary wiedzy, dziedziny nauki i sztuki oraz dyscypliny naukowe i artystyczne
- 6) program kształcenia – opis spójnych efektów kształcenia, zakładanych dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia, wraz z programem studiów
- 7) program studiów – opis procesu kształcenia, zawierający w szczególności moduły kształcenia wraz z zakładanymi efektami kształcenia i przypisaną modułom punktacją ECTS, plan studiów oraz sposób weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych przez studentów,
- 8) plan studiów - element programu studiów, zawierający w szczególności nazwy i kody przedmiotów, ich usytuowanie w poszczególnych semestrach, formy prowadzenia zajęć i ich wymiar, punktację ECTS oraz formę zaliczenia zajęć
- 9) moduł kształcenia – podstawowy komponent programu studiów: przedmiot obejmujący jedną lub kilka form zajęć dydaktycznych (któremu przypisano zakładane efekty kształcenia oraz liczbę punktów ECTS) lub grupa przedmiotów obejmujących te same lub różne formy zajęć dydaktycznych (którym przypisano zakładane efekty kształcenia oraz liczbę punktów ECTS)
- 10) Krajowe Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego - opis, przez określenie efektów kształcenia, kwalifikacji zdobywanych w polskim systemie szkolnictwa wyższego,
- 11) kwalifikacje - efekty kształcenia, poświadczone dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję, potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia
- 12) efekty kształcenia - zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia przez osobę uczącą się
- 13) punkty ECTS - punkty zdefiniowane w europejskim systemie akumulacji i transferu punktów zaliczeniowych jako miara średniego nakładu pracy osoby uczącej się, niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia, przy czym uzyskana pozytywna ocena końcowa nie ma wpływu na ich liczbę
- 14) profil kształcenia – jeden z dwóch profili studiów: profil ogólnoakademicki, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta pogłębionych umiejętności teoretycznych, albo profil praktyczny, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych

- 15) kwalifikacje pierwszego stopnia - efekt kształcenia na studiach pierwszego stopnia, zakończonych uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata, inżyniera lub równorzędnego określonego kierunku studiów i profilu kształcenia, potwierdzony odpowiednim dyplomem
- 16) kwalifikacje drugiego stopnia - efekt kształcenia na studiach drugiego stopnia, zakończonych uzyskaniem tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera lub równorzędnego określonego kierunku studiów i profilu kształcenia, potwierdzony odpowiednim dyplomem
- 17) poziom kształcenia - studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie.

**DOKUMENTACJA ZWIĄZANA Z PROGRAMEM KSZTAŁCENIA POWINNA SKŁADAĆ SIĘ Z
NASTĘPUJACYCH CZĘŚCI:**

- I. Ogólna charakterystyka prowadzonych studiów.**
- II. Opis zakładanych efektów kształcenia.**
- III. Opis programu studiów.**
- IV. Opis warunków prowadzenia studiów i sposoby realizacji kształcenia.**
- V. Opis wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.**

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROWADZONYCH STUDIÓW

Obejmuje następujące informacje:

- 1. Nazwę kierunku studiów.
- 2. Poziom kształcenia (*studia I/II stopnia.*)
- 3. Profil kształcenia (*ogólnoakademicki/praktyczny.*)
- 4. Formę studiów (*stacjonarne/niestacjonarne.*)
- 5. Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwenta.
- 6. Przyporządkowanie do jednego lub większej liczby obszarów kształcenia – przyporządkowanie kierunku do kilku obszarów oznacza, że dla każdego z tych obszarów kształcenia zdefiniowano podzbiór efektów kształcenia, które są istotne z punktu widzenia kształcenia na rozpatrywanym kierunku, a które są unikatowe dla tego obszaru (nie występują w pozostałych przypisanych kierunkowi obszarach).
- 7. Wskazanie dziedzin nauki lub sztuki i dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia.
- 8. Wskazanie związku z misją Uczelni i jej strategią rozwoju.
- 9. Ogólne cele kształcenia oraz możliwości zatrudnienia (typowe miejsca pracy, jeśli można je wskazać) i kontynuacji kształcenia przez absolwentów studiów.
- 10. Zasady rekrutacji dla danego kierunku studiów.

II. OPIS ZAKŁADANYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA

1. Określanie i uchwalanie efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia

Określając efekty kształcenia dla danego programu studiów jednostka prowadząca studia może:

- ✓ ☐ przyjąć wzorcowe efekty kształcenia dla tego kierunku, poziomu i profilu kształcenia, które zostały dotychczas opublikowane przez MNiSW,
- ✓ opracować własny projekt kierunkowych efektów kształcenia, wzorując się na obszarowych opisach efektów kształcenia.

1. Projekt efektów kształcenia dla danego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia przygotowuje na Wydziale Komisja, w skład której wchodzi w szczególności nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe określonego poziomu studiów danego kierunku lub ich przedstawiciele oraz studenci oddelegowani przez samorząd studencki. Do Komisji mogą też wchodzić przedstawiciele pracodawców, organizacji zawodowych i instytucji publicznych oraz absolwenci. Udział pracodawców jest obligatoryjny, jeśli projektuje się efekty kształcenia dla kierunku studiów o profilu praktycznym.

2. Komisja przedstawia Radzie Wydziału projekt efektów kształcenia dla danego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia, wraz z pisemną opinią wydziałowego organu samorządu studentów.

3. Rada Wydziału uchwała projekt efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia.

4. Dziekan Wydziału przesyła uchwałę dotyczącą projektu efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia wraz pisemną opinią wydziałowego organu samorządu studentów, do Komisji ds. Programów Nauczania do zaopiniowania.

5. Komisja wyraża opinię w ciągu dwóch tygodni od otrzymania uchwały.

Senat WSOZ podejmuje uchwałę o przyjęciu efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia.

6. Projekt efektów kształcenia dla kierunku, przedstawiający relacje między efektami kształcenia zdefiniowanymi dla obszaru kształcenia a efektami kształcenia zdefiniowanymi dla kierunku kształcenia, przygotowuje się wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszych wytycznych.

7. Procedurę, o której mowa w pkt. 1-6 stosuje się także w przypadku wprowadzania zmian w zakładanych efektach kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia. Zmiana obowiązuje u studentów rozpoczynających studia wyższe w WSOZ zgodnie z programami kształcenia oraz programami i planami studiów, których zmienione efekty kształcenia dotyczą.

Zakładane efekty powinny być:

- ✓ wyrażone w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych
- ✓ uwzględniać właściwe dla danego kierunku efekty kształcenia, wybrane ze wszystkich efektów kształcenia dla obszaru kształcenia lub obszarów kształcenia wyróżnionych w opisie zawartym w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 2 listopada 2011 w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji, w tym efektów kształcenia dla obszarów kształcenia, przyporządkowanych rozpatrywanemu programowi.

Zdefiniowane efekty kształcenia powinny charakteryzować:

- ✓ szczegółowość, konkretność – efekty kształcenia powinny być szczegółowo opisane, dotyczyć konkretnych oczekiwań co do tego jaką wiedzę i umiejętności student powinien osiągnąć po zakończeniu modułu (przedmiotu),
- ✓ mierzalność – do każdego zdefiniowanego efektu kształcenia muszą być dostosowane jasne kryteria oceny, czy i jakim stopniu został on osiągnięty. Wszystkie efekty kształcenia muszą być „mierzalne” – odpowiednie procedury stanowiące element realizacji procesu kształcenia muszą umożliwiać sprawdzenie, czy wszystkie efekty kształcenia zostały osiągnięte przez studenta,
- ✓ akceptowalność/trafność – prowadzący przedmiot powinien umieć wskazać odniesienie swoich efektów kształcenia do matrycy efektów kształcenia zdefiniowanej dla całego programu studiów a także do odpowiednich poziomów Krajowych Ram Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego i efektów kształcenia dla odpowiednich obszarów studiów,
- ✓ Efekty kształcenia muszą zachowywać odpowiednie proporcje w poszczególnych kategoriach: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych,
- ✓ Efekty kształcenia dla kierunku studiów odnoszą się do obszarowych efektów kształcenia oraz są opisane odrębnie dla każdego poziomu kształcenia.
- ✓ Jeżeli wydział prowadzi studia na danym kierunku i poziomie kształcenia o profilach ogólnoakademickim i praktycznym, zakładane efekty kształcenia opisuje się odrębnie dla każdego profilu.
- ✓ efekty kształcenia dla danego przedmiotu powinny być osiągalne w określonym czasie realizacji przedmiotu. Nauczyciel akademicki powinien realnie oszacować obciążenie pracą studenta, potrzebne do osiągnięcia każdego efektu kształcenia oraz wszystkich razem i na tej podstawie ocenić możliwość ich osiągnięcia w ramach liczby punktów ECTS, które zostały przewidziane dla danego przedmiotu
- ✓ Wydział prowadzący na danym kierunku studia stacjonarne i studia niestacjonarne zapewnia w obu tych formach studiów uzyskanie takich samych efektów kształcenia.

Dla studiów I stopnia, gdy kierunek studiów został przyporządkowany do jednego obszaru kształcenia, należy dążyć do tego, aby efekty kierunkowe „pokrywały” wszystkie efekty obszarowe.

Wymagana dokumentacja określająca zakładane efekty kształcenia obejmuje:

1. Tabelę odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych (tabela odniesień efektów kształcenia).
2. Tabelę pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez kierunkowe efekty kształcenia (tabela pokrycia efektów kształcenia).

Wskazówki praktyczne:

- ✓ Definiowane efekty kształcenia powinny uwzględniać realne możliwości osiągnięcia tych efektów przez najsłabszego studenta, który powinien uzyskać dyplom poświadczający uzyskanie określonych kwalifikacji I lub II stopnia.
- ✓ Zbyt duża liczba efektów kształcenia ogranicza inwencję nauczyciela akademickiego oferującego moduły kształcenia, utrudnia dokonanie ewentualnych zmian w programach studiów, zbyt szczegółowy opis może być mało czytelny dla pracodawców, kandydatów na studia oraz może utrudnić konstrukcję matryc, tabel (duża ilość wierszy).
- ✓ Zbyt mała liczba efektów kształcenia może doprowadzić do opisu mało konkretnego, niespójnego, niepokrywającego pewnych elementów wiedzy lub umiejętności.

Proponuje się opracowywać zestawy efektów kształcenia dla kierunku obejmujące 45-60 pozycji. Kwalifikacje absolwentów powinny być mocno nasycone umiejętnościami i kompetencjami społecznymi, a nie – jak to dotychczas było praktykowane – zdominowane przez efekty w kategorii „wiedza”.

- ✓ Użycie odpowiednich czasowników (np. czasowników opisujących czynność, działanie – *student potrafi wymienić, student analizuje...*) w procesie definiowania efektów kształcenia wskazuje, w jaki sposób student powinien zademonstrować osiągnięcie danego efektu.
- ✓ Wyrażenia opisujące efekty kształcenia można też formułować w sposób opisowy (*student ma wiedzę, student zna i rozumie...*).

III. OPIS PROGRAMU STUDIÓW

(oddzielnie dla stacjonarnych i niestacjonarnych)

Uchwalanie programów studiów

1. W oparciu o przyjęte przez Senat efekty kształcenia tworzy się projekt programu studiów dla danego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia składający się z:

- ✓ efektów kształcenia przyjętych przez Senat,
- ✓ projektu programu studiów

Projekt przygotowuje Komisja ds. programów nauczania, w skład której wchodzi w szczególności nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe określonego poziomu

studiów danego kierunku lub ich przedstawiciele oraz studenci oddelegowani przez samorząd studencki. W skład Komisji mogą też wchodzić przedstawiciele pracodawców, organizacji zawodowych i instytucji publicznych oraz absolwenci. Udział pracodawców jest obligatoryjny, jeśli projektuje się program studiów dla kierunku o profilu praktycznym.

2. Programy studiów uchwała Rada Wydziału.

3. Wydział prowadzący kierunek może dokonać w programie studiów zmian mających na celu doskonalenie programu,

4. Zmiany zajęć dydaktycznych dokonywane przez Wydział nieposiadający uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, za które student może uzyskać łącznie nie więcej niż 30% punktów ECTS, nie wymagają zgody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego na prowadzenie kierunku studiów oraz opinii Polskiej Komisji Akredytacyjnej, jeżeli zmiany te nie wywołują zmian efektów kształcenia w programie studiów.

5. Zmiany programów studiów nie mogą być wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia.

6. Dziekan Wydziału, po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego określonego kierunku studiów, przedstawia na koniec roku akademickiego Radzie Wydziału ocenę efektów kształcenia, która stanowi podstawę doskonalenia programu.

Struktura programu studiów oraz specyfikacja efektów kształcenia

1. Program studiów jest sporządzany według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do Uchwały nr 2/2012 Senatu WSOZ w Łomży

2. Program studiów jest sporządzany odrębnie dla każdego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia.

3. Budując program studiów, Wydział sporządza, zgodnie z załącznikiem nr 2 do niniejszych wytycznych, matrycę efektów kształcenia, która określa relacje między efektami kształcenia zdefiniowanymi dla programu kształcenia (efektami kierunkowymi) a efektami kształcenia zdefiniowanymi dla poszczególnych modułów/przedmiotów. Matryca efektów kształcenia jest przechowywana na Wydziale wraz z programem kształcenia.

4. W toku prac mających na celu określenie programu studiów Wydział prowadzący kierunek wykorzystuje wzorce międzynarodowe.

5. Program studiów musi zapewniać właściwą sekwencję modułów/przedmiotów.

Opisy przedmiotów, są umieszczane na stronie internetowej zgodnie z odrębnym zarządzeniem rektora WSOZ.

Program studiów, wskazujący semestr i rok akademicki, od którego obowiązuje, i datę posiedzenia Rady Wydziału, na którym został zatwierdzony, jest podpisywany przez Dziekana i przechowywany na Wydziale wraz z opinią wydziałowego organu samorządu studenckiego.

Program studiów dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia określa:

1. Nazwę, poziom i profil kierunku studiów,
2. Formę studiów,
3. Liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji (tytułu zawodowego) odpowiadających poziomowi kształcenia.
4. Opis poszczególnych modułów kształcenia – zajęć lub grup zajęć – wraz z przypisaniem do każdego modułu efektów kształcenia oraz liczby punktów ECTS.
5. Sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta (dla programu) z odniesieniem do konkretnych modułów kształcenia (przedmiotów), form zajęć i sprawdzianów.
6. Plan studiów z zaznaczeniem modułów podlegających wyborowi przez studenta.
7. Łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć:
 - a) wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów,
 - b) z zakresu nauk podstawowych właściwych dla danego kierunku studiów, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia,
 - c) o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych, warsztatowych i projektowych,
8. Minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouniversyteckich lub zajęć na innym kierunku studiów,
9. Liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS,
10. Liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego,
11. Liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z wychowania fizycznego,
12. Wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych dla kierunku o profilu praktycznym, a w przypadku kierunku studiów o profilu ogólnouniversyteckim – jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki.
13. Łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych na kierunku studiów o profilu praktycznym, a w przypadku kierunku studiów o profilu ogólnouniversyteckim – jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki.

Punkty - 7-13 to tzw. sumaryczne wskaźniki ilościowe charakteryzujące program studiów.

Program studiów dla kierunku przyporządkowanego do więcej niż jednego obszaru kształcenia określa procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w łącznej liczbie punktów ECTS.

Zajęcia związane z określoną dyscypliną naukową mogą być prowadzone przez nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek naukowy w zakresie tej dyscypliny.

Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, przewidziane w programie studiów dla profilu praktycznego oraz praktyki zawodowe, odbywają się w warunkach i miejscach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej i umożliwiają bezpośrednie wykonywanie odpowiednich czynności praktycznych przez studentów.

Ad 3. Studia I stopnia trwają 6 semestrów i pozwalają studentowi na zdobycie 180 punktów ECTS.

Ad 4. Każdy nauczyciel akademicki prowadzący zajęcia na danym kierunku studiów zobowiązany jest do opracowania dla swojego przedmiotu opisu efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu Rektora Nr 11/2014 z dnia 10 października 2014 w sprawie opisu przedmiotu (sylabusu).

Efekty kształcenia zdefiniowane dla kierunku są nadrzędne wobec programu studiów, stanowiącego opis procesu kształcenia, który ma doprowadzić do osiągnięcia tych efektów. Program studiów powinien niejako wynikać z tychże efektów. W praktyce efekty kształcenia i program studiów wzajemnie na siebie oddziałują i stanowią nierozłączną całość.

Dlatego też konieczne jest porównanie opracowanego wcześniej zestawu efektów kształcenia dla programu kształcenia (efekty kierunkowe) z efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów (modułów). Porównanie to należy opracować przy użyciu matrycy efektów kształcenia. Matryca efektów kształcenia określa relację między efektami kierunkowymi i przedmiotowymi (modułowymi). Analiza matrycy pozwala na upewnienie się, że wszystkie efekty kształcenia są możliwe do osiągnięcia w trakcie realizacji studiów w dostatecznym stopniu - nie są ani nadmiernie wyeksponowane, ani zbyt słabo (należy zwrócić uwagę na puste wiersze matrycy, słabo i mocno wypełnione wiersze matrycy) oraz pozwala zidentyfikować moduły mało przydatne z punktu widzenia osiągania założonych dla programu efektów kształcenia (słabo wypełniona kolumna matrycy).

Dokumentacja przedmiotu (modułu) musi określać - dla każdego efektu umieszczonego na liście efektów kształcenia – metody sprawdzenia, czy i w jakim stopniu został on osiągnięty przez studenta. Metody weryfikacji umiejętności powinny odwoływać się do tych form zajęć, które umożliwiają studentowi wykazanie się tymi umiejętnościami (zadania projektowe, ćwiczenia laboratoryjne).

Weryfikacja efektów kształcenia, zaliczanie przedmiotu i ustalenie oceny.

Weryfikacja efektów kształcenia dla przedmiotu – sprawdzenie wyników pracy studenta i określenie, czy zostały przez niego osiągnięte zdefiniowane dla tego przedmiotu efekty kształcenia.

Oznacza to, że dokumentacja przedmiotu musi określać – dla każdego efektu z listy efektów kształcenia metody sprawdzenia, czy i w jakim stopniu został on osiągnięty przez studenta.

Metody weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studenta powinny być zróżnicowane. Ważne jest, aby nie sprowadzały się one jedynie do weryfikowania wiedzy, lecz uwzględniały także pozostałe kategorie efektów kształcenia.

Metody weryfikacji umiejętności powinny odwoływać się do tych form zajęć, które umożliwiają studentowi wykazanie tych umiejętności – do konkretnych zadań projektowych, ćwiczeń laboratoryjnych itp. Właściwe zaprojektowanie procesu sprawdzania efektów kształcenia może w znacznym stopniu decydować o tym, jakie efekty w istocie osiągnął student, duża część a nawet większość studentów dostosowuje swój sposób uczenia się do

treści i formy sprawdzianów związanych z realizacją przedmiotu. O tym co student wie i umie, decydują w większym stopniu metody sprawdzania efektów kształcenia niż metody kształcenia – prowadzące do osiągnięcia tych efektów.

Formy prowadzenia zajęć dydaktycznych i metody kształcenia

Formy prowadzenia zajęć (typy zajęć) związane są z organizacją procesu dydaktycznego i alokacją konkretnych zasobów edukacyjnych. Formą prowadzenia zajęć jest wykład, ćwiczenia audytoryjne, seminaria, zajęcia laboratoryjne, zajęcia projektowe itp.

Żaden akt prawny nie definiuje form prowadzenia zajęć, ich określenie jest w gestii uczelni.

Z każdą z form prowadzenia zajęć związane są pewne treści (tematy) oraz metody kształcenia – sposoby prowadzenia zajęć: współpracy nauczycieli akademickich ze studentami.

Formy prowadzenia zajęć i ich treści, a także metody kształcenia powinny być podporządkowane uzyskaniu przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Nadmierne eksponowanie egzaminów, stosowanych jako narzędzie sprawdzające wiedzę, traktowanie przedmiotów objętych egzaminem jako ważniejszych, (szczególnie na wyższych semestrach studiów, kiedy to student opanował już podstawową wiedzę) wydaje się nieuzasadnione. Sprawdzian umiejętności jest już najczęściej sprawdzianem wiedzy, która jest niezbędna do właściwej realizacji zadań o charakterze praktycznym.

Całościowa ocena stopnia osiągnięcia przez studenta założonych efektów kształcenia stanowi podstawę do wystawienia oceny z przedmiotu stosując skalę ocen od 2 do 5 (rezygnacja z zaliczeń bez oceny).

Ad 6. Plan studiów jest elementem programu studiów. Plan studiów określa:

- ✓ nazwę kierunku studiów oraz specjalności, jeżeli jest prowadzona
- ✓ poziom studiów,
- ✓ profil studiów,
- ✓ formę studiów,
- ✓ zestaw modułów kształcenia (przedmiotów i grup przedmiotów),
- ✓ usytuowanie modułów w poszczególnych semestrach,
- ✓ w przypadku przedmiotów – podstawowe formy prowadzenia zajęć i wymiar tych zajęć, formę ich zaliczenia oraz liczbę punktów ECTS,

Plan studiów powinien być skonstruowany w taki sposób, aby:

- ✓ liczba punktów ECTS przypisanych modułom kształcenia realizowanych w każdym roku studiów wynosiła 60,
- ✓ liczba punktów ECTS przypisanych modułom kształcenia realizowanych w każdym semestrze studiów wynosiła 30 lub była bliska tej wartości.
- ✓ Program studiów powinien umożliwiać studentowi wybór co najmniej 30% punktów ECTS. z oferty modułowej/przedmiotowej.

Moduł (przedmiot) - jako wyodrębniona jednostka w programie studiów i w dokumentacji przebiegu studiów (także w suplemencie do dyplomu), która może obejmować różne formy (typy) zajęć dydaktycznych (wykład, ćwiczenia audytoryjne, seminaria, zajęcia laboratoryjne, zajęcia praktyczne itp.), którą charakteryzują efekty kształcenia i przypisane

punkty ECTS. **Kończy się oceną – jedną dla przedmiotu, niezależnie od związanych z nim form prowadzenia zajęć oraz sposobów sprawdzania efektów.**

Moduły mogą kończyć się w dowolnym momencie semestru, czasem ze względów merytorycznych mogą warunkować wejście kolejnego modułu.

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest osiągnięcie – w minimalnym akceptowalnym stopniu – określonych dla tego przedmiotu wszystkich efektów kształcenia. Student, który zaliczył przedmiot, uzyskuje przypisaną temu przedmiotowi liczbę punktów ECTS. To, w jakim stopniu te efekty zostały osiągnięte, nie ma wpływu na liczbę uzyskanych punktów ECTS, ma natomiast wpływ na uzyskaną ocenę.

Wybór następuje wtedy, kiedy jeden moduł można zastąpić innym, a w przypadku, kiedy nie ma możliwości zastąpienia danego modułu innym modułem, wówczas jego zawartość powinna podlegać wyborowi, np.:

- a) moduł lub moduły prowadzące do przygotowania pracy dyplomowej, projektu dyplomowego, seminarium, pracowni dyplomowej,
- b) moduł lub moduły odpowiadające praktykom lub praktyce (jeśli występują w programie studiów),
- c) przedmiot o określonych efektach kształcenia realizowany w dwóch wersjach, różniący się zestawem prowadzących zajęcia oraz metodami kształcenia,
- d) moduł odpowiadający specjalności, specjalizacji oferowany w kilku wymiennych wariantach (każdy wariant zawiera różny zestaw przedmiotów), przypisana jest ta sama liczba punktów ECTS i opisany jest podobnymi efektami kształcenia,
- e) moduł „ograniczonego wyboru” – podobne efekty kształcenia dla kilku przedmiotów, z których student wybiera pewien podzbiór o określonej ilości punktów ECTS.

Określanie liczby punktów ECTS

Liczba punktów ECTS przypisanych przedmiotowi odzwierciedla nakład pracy studenta związany z uzyskaniem określonych efektów kształcenia i potwierdzeniem uzyskania tychże efektów zaliczeniem przedmiotu.

1 punkt ECTS = 25-30 godzin pracy studenta - w tym godziny kontaktowe (N) z nauczycielem akademickim i praca samodzielna „przeciętnego” studenta (PW).

Dla uproszczenia wyliczeń przyjmuje się, że 1 ECTS = 25 godz. pracy studenta, jednakże ilość ta może być regulowana zgodnie z (25-30 godz.).

Czas, który powinien być ujęty w punktacji ECTS (poza kontaktem z wykładowcą), to czas na samodzielne uczenie się – przygotowywanie się studenta do zajęć, wykonywanie zadań, które mogą być realizowane poza uczelnią, wykonanie projektów, przygotowanie esejów, pracy dyplomowej oraz czas poświęcony na weryfikację efektów kształcenia (egzamin, kolokwium).

Ułamkowe wartości ECTS zaokrąglamy do liczb całkowitych.

IV. OPIS WARUNKÓW PROWADZENIA STUDIÓW I SPOSOBY REALIZACJI

KSZTAŁCENIA

Dokumentacja w zakresie warunków prowadzenia studiów i sposobu realizacji kształcenia powinna uwidaczniać, czy spełnione są warunki formalne, określone w Rozporządzeniu w MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. poz.1370) w szczególności powinna dotyczyć:

- ✓ zasobów kadrowych (minimum kadrowe z określonymi „przyporządkowaniami” poszczególnych osób do dyscyplin naukowych/artystycznych i obszarów kształcenia; proporcja liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studiujących: opis działalności badawczej w odpowiednim obszarze wiedzy
- ✓ zasobów materialnych – infrastruktury dydaktycznej (sale dydaktyczne, laboratoria pracownie, biblioteka),
- ✓ sposobu prowadzenia niektórych form zajęć (dotyczy kierunków o profilu praktycznym).

V. OPIS WEWNĘTRZNEGO SYSTEMU ZAPEWNIANIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

Zgodnie z R_WPS Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia powinien odnosić się do wszystkich etapów i aspektów procesu dydaktycznego i uwzględniać w szczególności:

- ✓ wszystkie formy weryfikowania efektów kształcenia osiągniętych przez studenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych,
- ✓ dokonywane przez studentów oceny nauczycieli akademickich w zakresie wypełniania przez nich obowiązków dydaktycznych,
- ✓ wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów Uczelni.

Dziekani Wydziałów zobowiązani są (na mocy R_WPS) do przedkładania corocznie Radom Wydziałów oceny efektów realizowanego procesu kształcenia. Ocena ta będzie dokonywana po zasięgnięciu opinii powołanych na Wydziałach Komisji ds. WSZJK (zespołów nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego). Dziekani, przewodnicząc pracom Komisji powołanych na Wydziałach, dokonują analizy i określają sposoby doskonalenia procesu kształcenia.

**Wzór opisu zakładanych efektów kształcenia dla programu kształcenia na kierunku
studiów pierwszego stopnia**

Symbol	<u>KIERUNKOWE</u> EFEKTY KSZTAŁCENIA	Odniesienie do efektów kształcenia w obszarze (obszarach)
	WIEDZA	
K_W01	Ma podstawową wiedzę w zakresie podstawowych pojęć	(Rozporządzenie MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie KRK dla szkolnictwa wyższego)
K_W02	Zna i rozumie	
K_W03	...	
K_W04	..	
...		
...		
	UMIEJĘTNOŚCI	
K_U01	Potrafi	
K_U02	Ma umiejętność	
K_U03		
K_U04		
....		
.....		
	KOMPETENCJE SPOŁECZNE	
K_K01	Ma świadomość ważności i zrozumienia	
K_K02	Wykazuje gotowość	
K_K03		
K_K04		
.....		
.....		

**Wzór matrycy efektów kształcenia dla programu kształcenia na określonym poziomie i
profilu kształcenia na studiach pierwszego stopnia**

Efekty kształcenia dla programu kształcenia (kierunku)	Moduły kształcenia (przedmioty)					
	MK_1	MK_2	MK_3	MK_4		MK_n
K_W01: ma wiedzę w zakresie	+		++			
K_W02: zna i rozumie ...		+				
.....						
K_U01: potrafi ...				+++		
K_U02: ma umiejętność ...						
....						
K_K01: na świadomość ważności ...						
K_K02: wykazuje gotowość						